

Voor enige opmerkingen over het woord *schrappen* zie men bij kaart 17 sub F.

Het woord *hakkeperter*, dat moeilijk te etymologiseren is, zou wel eens afkomstig kunnen zijn van het Franse *boutoir* = veegmes, schaaf-ijzer; hetzelfde geldt voor *putoor*, dat I 147 geeft bij vraag 10. Wallonië kent *boutwè* e.d. Men vergelijkte kaart 14 sub F 1. Het woord *boutoir* wordt behandeld door Von Wartburg, 1. Bnd. pag. 455 vv. i.v. *bōtan*.

Voor de meeste andere woorden vindt men in de verschillende woordenboeken overvloedige inlichtingen.

F

Kaart 2 is slechts te begrijpen, wanneer men in het oog houdt welke andere messen er in de verschillende delen van het land bekend waren naast de varshaak. Uit hetgeen sub B is verantwoord blijkt dat de rechthoekige haak niet verder naar het noordoosten toe is aan te wijzen dan tot de plaatsen F 131 Terwolde en M 46 Dinxperlo. Zoals bij kaart 6 zal blijken kende wel het gehele gebied wat ik in V a k t a a l *haak* 1 heb genoemd: het bodemmes met een krulletje. Toen nu vanuit het zuidoosten de ronde varshaak (volgens de afbeelding op de kaart) om zich heen greep, trof hij in veroverde gebieden verschillende messen aan, waarmee hij moest concurreren; in het zuidwesten was vooral de hoekige haak zijn opponent, in het noordoosten het gekrulde bodemmes. Ik neem aan, dat het rechthoekige hielmes overwegend werd benaamd als *hielmes* of als *plathaak*, terwijl het oude gekrulde bodemmes in het noordoosten, dat sinds de opkomst van het plattere mes ook al een enigszins hachelijke positie zal hebben gehad, wellicht reeds hier en daar *krulmes* zal hebben geheten. Men vergelijkte voor deze kwesties kaart 6 sub F.

Dat de ronde varshaak zich moet hebben verbreid vanuit het zuidoosten, via het Maasdal hoofdzakelijk, wordt bevestigd door hetgeen we in bronnen van over de grenzen hebben gevonden. B ü l d kent hem onder de naam *fassmes*, *fersmes*, *fershaken*; oostelijk Munsterland

GRATRÈSSE
SILENRIEUX